

SFIR

Svenska Föreningen för Immaterialrätt

Justitiedepartementet
Enheten för immaterialrätt och transporträtt
103 33 Stockholm

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, europeiska och sociala kommittén samt regionkommittén: Mot en modernare och mer europeisk ram för upphovsrätten (Dnr Ju2016/00084/L3)

Svenska Föreningen för Immaterialrätt (SFIR) har beretts tillfälle att lämna synpunkter på Kommissionens meddelande till Europaparlamentet, rådet, europeiska och sociala kommittén samt regionkommittén om en modernare och mer europeisk ram för upphovsrätten. I meddelandet anger EU-kommissionen inriktningen för det fortsatta reformarbetet på upphovsrättsområdet och vilka analyser och åtgärder man överväger på kort och lång sikt. Föreningen, som består av enskilda personer och syftar till att bidra till en ändamålsenlig och enhetlig utveckling av lagstiftning och rättstillämpning på immaterialrättsområdet, anför följande:

I fråga om *ökad tillgång till innehåll i hela EU* (avsnitt 2 i meddelandet) bedömer föreningen att det skulle vara en mycket ingripande åtgärd att utvidga sändarlandsprincipen i satellit- och kabeldirektivet till att omfatta andra former av överföringar av radio- och tv-program än sådana som sker via satellit. Även om en licensavgift behövde beakta alla sändningsaspekter, jfr skäl 17 till satellit- och kabeldirektivet, så innebär sändarlandsprincipen att rättshavarna endast kan villkora tillstånd och beivra intrång i det land varifrån sändningen sker. I internetmiljö finns helt andra möjligheter att bedriva intrångsgörande verksamhet från en medlemsstat med i praktiken mindre effektivt sanktionssystem än vad som är fallet för satellitsändningar. Det är också svårt att överblicka vilken effekt en utvidgning av sändarlandsprincipen skulle få för svenska kollektiva förvaltningsorganisationers möjligheter att tillgodose svenska upphovsmäns och andra rättighetshavares intressen.

Om EU-domstolens rättspraxis för satellitsändningar om förbud mot att territoriellt begränsa tillgången till sändningen även ska gälla för online-sändningar (se mål C-403/08, Football Association Premier League m.fl., särskilt punkterna 134 till 146), så kommer endast större aktörer att ha råd att förvärva EU-vida licenser. Det får sannolikt negativa återverkningar på den kulturella mångfalden.

SFIR är positiv till förslag om ytterligare harmonisering av bestämmelser om medling m.m. i syfte att stimulera ingående av avtal om nödvändiga licenser. Föreningen är också positiv till förslag om ökad harmonisering av bestämmelser om kollektiv förvaltning baserad på avtalslicenser och andra liknande mekanismer för digitalisering av utgångna verk ("out of commerce works") och tillhandahållandet av sådana verk i hela EU. Samtidigt ska uppmärksammas att nordiska bestämmelser om avtalslicenser inte gör någon skillnad på om de aktuella verken är

utgångna eller inte. En harmonisering utifrån den föreslagna utgångspunkten kan därför utmana befintliga nationella bestämmelser och deras praktiska tillämpning.

I fråga om *anpassning av undantag och inskränkningar till digitala och gränsöverskridande miljöer* (avsnitt 3 i meddelandet) anser föreningen att en eventuell harmonisering inte får hindra eller underminera tillämpningen av välfungerande ordningar för kollektiv förvaltning på nationell nivå såsom avtalslicensordningar. I den mån befintliga undantag och inskränkningar ytterligare harmoniseras för forskningsändamål, bör ”forskningsändamål” ges en snäv definition för att inte inbegripa privata ändamål; ett brett tillämpningsområde riskerar att underminera rättighetshavarnas möjlighet att få ersättning för ekonomiskt betydelsefylla nyttjanden. Föreningen är positiv till ett s.k. panoramaundantag, dvs. en harmonisering med undantag eller en inskränkning till förmån för användning av verk som är placerade i det offentliga rummet.

I ett sammanhang som kännetecknas av att allt mer upphovsrättsligt skyddat material finns tillgängligt via streamingtjänster på nätet finns anledning att låta eventuell ytterligare harmonisering av privatkopieringsersättningen föregås av en kritisk analys. SFIR ifrågasätter därför behovet av och det meningsfulla i att införa fullharmoniserande bestämmelser om sådan ersättning om bedömningen är att systemet som helhet bör fasas ut på längre sikt.

I fråga om en *väl fungerande marknadsplats för upphovsrätt* (avsnitt 4 i meddelandet) förespråkar SFIR en avvaktande inställning till förslag om att omdefiniera de ensamrättsliga förfogandeformerna ”överföring till allmänheten” och ”tillhandahållande på begäran”. Det sker en utveckling i EU-domstolens rättspraxis av dessa begrepp. Det är därför för tidigt att bedöma om gällande rättsläge och eventuella ytterligare justeringsbehov av EU-lagstiftaren. Ensamrättens innehåll bör inte ändras utan ett starkt behov, inte minst från användarsynpunkt.

Föreningen bedömer att det finns små möjligheter att nå framgång med harmoniserade bestämmelser om skälig ersättning till upphovsmän och utövande konstnärer; bl.a. behöver då sådana bestämmelser samspela med nationella civilrättsliga principer och traditioner.

I fråga om *ett effektivt och balanserat system för kontroll av efterlevnaden* (avsnitt 5 i meddelandet) bedömer föreningen att det finns ett behov av att förtydliga och ytterligare harmonisera bestämmelser om förelägganden mot mellanhänder (jfr artikel 8.3 och skäl 59 till infocodirektivet), bl.a. för gränsöverskridande intrångssituationer.

När det gäller den *långsiktiga visionen om en enhetlig upphovsrätt* (avsnitt 6 i meddelandet) noterar SFIR att bestämmelser om upphovsrätt inte endast rör ekonomiska och gränsöverskridande inre marknadsaspekter, utan dessutom har starka kopplingar till nationell kulturpolitik. Det motsäger visserligen inte att enhetliga bestämmelser om upphovsrätt kan motiveras av sådana aspekter i situationer som det nyligen presenterade förslaget till förordning om säkerställande av gränsöverskridande portabilitet för innehållstjänster online på den inre marknaden (se föreningens remissvar av den 3 februari). Men upphovsrättsområdet inbjuder av det

skälet, och även genom skyddets struktur och särdrag, inte lika uppenbart till förordningsreglering som skyddet för formgivning och varumärken.

Detta svar har utarbetats inom SFIRs upphovsrättsgrupp och kommunicerats till SFIR:s styrelse för synpunkter.

Stockholm den 26 februari 2016

Marianne Levin
Prof. jur. dr, fil. dr *h.c.*
Ordförande SFIR

Erik Sandgren
Advokat
Sekreterare SFIR